

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 1

W czasach takich jak nasze — naznaczonych zamętem doktrynalnym, relatywizacją prawdy i wiarą często sprowadzaną jedynie do emocji — niemal prorocze staje się spojrzenie na praktykę, która choć dziś może wydawać się odległa, kryje w sobie ogromną siłę duchową: **przysięgę antymodernistyczną**.

Nie była to zwykła formuła ani kolejny gest dyscyplinarny. Była w istocie **deklaracją duchowej walki** przeciw jednej z największych wewnętrznych kryzysów, jakie kiedykolwiek dotknęły Kościół. A być może — jeśli potrafimy jej słuchać — może ona także oświetlić wyzwania naszych czasów.

Czym była przysięga antymodernistyczna?

Przysięga antymodernistyczna została ustanowiona w 1910 roku przez papieża **św. Piusa X**, jako bezpośrednia odpowiedź na nurt teologiczny znany jako *modernizm*, który sam papież określił jako „**syntezę wszystkich herezji**”.

Przysięgę tę musieli składać kapłani, biskupi, profesorowie teologii oraz kaznodzieje. Zobowiązywali się w niej uroczyście do:

- Obrony obiektywnej prawdy wiary.
- Odrzucenia subiektywistycznych interpretacji Pisma Świętego.
- Zachowania wierności Magisterium Kościoła.
- Sprzeciwu wobec rozwoju doktryny rozumianego jako istotna zmiana prawdy objawionej.

Nie była to zwykła formalność. Było to **jasne stanowisko**: wiara nie zmienia się wraz z czasami; to człowiek powinien nawracać się ku prawdzie wiecznej.

Kontekst: cichy, ale niszczycielski kryzys

Pod koniec XIX i na początku XX wieku wielu teologów zaczęło reinterpretować wiarę w oparciu o nowoczesne założenia filozoficzne:

- Prawda przestała być absolutna, a stała się względna.

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 2

- Objawienie zostało zredukowane do doświadczenia wewnętrznego.
- Dogmaty zaczęto postrzegać jako zmienne symbole.
- Chrystusa interpretowano bardziej jako postać historyczną niż jako Syna Bożego.

To podejście, choć przedstawiane jako „aktualizacja”, w rzeczywistości podkopywało fundamenty chrześcijaństwa.

Św. Pius X dostrzegł zagrożenie bardzo wyraźnie: nie była to konkretna i widoczna herezja, lecz **mentalność, która rozkładała wiarę od wewnątrz**.

Akt odwagi doktrynalnej

Przysięga antymodernistyczna była więc aktem odwagi duszpasterskiej. Nie miała na celu wzbudzania strachu, lecz **ochronę depozytu wiary**.

Wyraźnie potwierdzano w niej między innymi:

- Że Boga można poznać z pewnością za pomocą rozumu.
- Że Ewangelie są historycznie wiarygodne.
- Że dogmaty nie ewoluują w swojej istocie.
- Że wiara nie jest owocem uczuć, lecz przyłgnięciem do prawdy objawionej.

Przysięga ta przypominała coś fundamentalnego:

wiara katolicka nie jest wytworem ludzkim, lecz otrzymanym darem.

Podstawa biblijna: wierność prawdzie

Przysięga antymodernistyczna nie była odosobnionym wynalazkiem. Jest głęboko zakorzeniona w Piśmie Świętym.

Święty Paweł ostrzega stanowczo:

„Przyjdzie bowiem czas, kiedy zdrowej nauki nie będą znosili, ale

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 3

*według własnych pożądań — ponieważ ich uszy świerzbią — będą
sobie mnożyli nauczycieli” (2 Tm 4,3).*

Czy nie opisuje to naszych czasów?

Sam Chrystus mówi również:

„Niebo i ziemia przeminą, ale moje słowa nie przeminą” (Mt 24,35).

Prawda objawiona nie podlega modom ani większościom. Jest wieczna.

Dlaczego została zniesiona?

Przysięga antymodernistyczna została zniesiona w 1967 roku, w kontekście po Soborze Watykańskim II.

Nie oznacza to, że Kościół porzucił prawdę, lecz że poszukiwał nowych sposobów dialogu ze współczesnym światem. Wielu jednak uważa, że jej zniesienie zbiegło się z okresem:

- Zamętu doktrynalnego.
- Kryzysu powołań.
- Utraty tożsamości w niektórych środowiskach kościelnych.

Pojawia się więc trudne, ale konieczne pytanie:

**czy potrafiliśmy zachować równowagę między otwarciem na świat a wiernością
prawdzie?**

Aktualne znaczenie: czy potrzebujemy dziś „nowej

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 4

przysięgi”?

Choć przysięga antymodernistyczna nie jest już formalnie wymagana, jej duch jest dziś bardziej potrzebny niż kiedykolwiek.

Żyjemy w kulturze, w której:

- Prawda jest subiektywna.
- Moralność jest względna.
- Religia zostaje sprowadzona do uczuć.
- Wiara dostosowuje się do świata, zamiast go przemieniać.

W tym kontekście każdy chrześcijanin jest wezwany, aby w swoim sercu złożyć „cichą przysięgę”:

- Pozostać wiernym nauczaniu Kościoła.
- Szukać prawdy z pokorą.
- Nie ulegać ideologiom.
- Życ wiarą spójną i bez kompromisów.

Zastosowania praktyczne w życiu duchowym

Ten temat nie jest tylko historyczny. Ma konkretne konsekwencje dla twojego życia dzisiaj.

1. Formacja w wierze

Nie wystarczy „czuć”. Trzeba wiedzieć. Czytać Katechizm, studiować Pismo Święte, pogłębiać Tradycję.

2. Kochać prawdę, nawet gdy jest trudna

Prawda nie zawsze jest łatwa, ale zawsze wyzwala.

| *„Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8,32).*

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 5

3. Rozeznawać to, co słyszysz

Nie wszystko, co przedstawia się jako „katolickie”, rzeczywiście takie jest. Naucz się rozróżniać.

4. Żyć konsekwentnie

Największym świadectwem dziś nie jest polemika, lecz codzienna świętość.

5. Modlić się za Kościół

Kryzys nie rozwiązuje się jedynie przez analizę, ale przez łaskę.

Wezwanie do wierności w czasach zamętu

Przysięga antymodernistyczna pozostawia nam jasną lekcję:

Kościół nie potrzebuje się na nowo wymyślać, lecz pozostać wierny Chrystusowi.

Dziś bardziej niż kiedykolwiek potrzeba chrześcijan:

- Niezlomnych w prawdzie.
- Pokornych sercem.
- Odważnych w świadectwie.
- Zakorzenionych w żywej Tradycji Kościoła.

Nie chodzi o nostalgię, lecz o **wierność**.

Zakończenie: obietnica, która wciąż żyje

Choć słowa przysięgi nie rozbrzmiewają już przy ołtarzach, jej duch nadal nas wzywa.

Za każdym razem, gdy wybierasz prawdę zamiast wygody,
za każdym razem, gdy bronisz wiary z miłością,
za każdym razem, gdy pozostajesz wierny pośród wątpliwości...

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 6

odnawiasz w ciszy tę przysięgę.

A w tym pokornym geście uczestniczysz w czymś wielkim:
w strzeżeniu prawdy, która zbawia świat.

Ja N. przyjmuję niezachwianie, tak w ogólności, jak w każdym szczególe, to wszystko, co określił, orzekł i oświadczył nieomylny Urząd Nauczycielski Kościoła.

Najpierw wyznaję, że Boga, początek i koniec wszechrzeczy, można poznać w sposób pewny, a zatem i dowieść Jego istnienia, naturalnym światłem rozumu w oparciu o świat stworzony, to jest z widzialnych dzieł stworzenia, jako przyczynę przez skutki.

Po drugie: zewnętrzne dowody Objawienia, to jest fakty Boże, przede wszystkim zaś cuda i prorocтва, przyjmuję i uznaję za całkiem pewne oznaki Boskiego pochodzenia religii chrześcijańskiej i uważam je za najzupełniej odpowiednie dla umysłowości wszystkich czasów i ludzi, nie wyłączając ludzi współczesnych.

Po trzecie: mocno też wierzę że Kościół, stróż i nauczyciel słowa objawionego, został wprost i bezpośrednio założony przez samego prawdziwego i historycznego Chrystusa, kiedy pośród nas przebywał, i że tenże Kościół zbudowany jest na Piotrze, głowie hierarchii apostoelskiej, i na jego następcach po wszystkie czasy.

Po czwarte: szczerze przyjmuję naukę wiary przekazaną nam od Apostołów przez prawowiernych Ojców, w tym samym zawsze rozumieniu i pojęciu. Przeto całkowicie odrzucam jako herezję zmyśloną teorię ewolucji dogmatów, które z jednego znaczenia przechodziłyby w drugie, różne od tego, jakiego Kościół trzymał się poprzednio. Potępiam również wszelki błąd, który w miejsce Boskiego depozytu wiary, jaki Chrystus powierzył swej Oblubienicy do wiernego przechowywania, podstawia... twory świadomości ludzkiej, które zrodzone z biegiem czasu przez wysiłek ludzi - nadal w nieokreślonym postępie mają się doskonalić.

Po piąte: z wszelką pewnością utrzymuję i szczerze wyznaję, że wiara nie jest

ślepym uczuciem religijnym, wyłaniającym się z głębin podświadomości pod wpływem serca i pod działaniem dobrze usposobionej woli, lecz prawdziwym rozumowym uznaniem prawdy przyjętej z zewnątrz ze słuchania, mocą którego wszystko to, co powiedział, zaświadczył i objawił Bóg osobowy, Stwórca i Pan nasz, uznajemy za prawdę dla powagi Boga najbardziej prawdomównego.

Poddaję się też z należyтым uszanowaniem i całym sercem wyrokom potępienia, orzeczeniom i wszystkim przepisom zawartym w encyklice Pascendi i dekrecie Lamentabili, zwłaszcza co się tyczy tzw. historii dogmatów.

Również odrzucam błąd tych, którzy twierdzą, że wiara podana przez Kościół katolicki może się sprzeciwiać historii i że katolickich dogmatów, tak jak je obecnie rozumiemy, nie można pogodzić z dokładniejszą znajomością początków religii chrześcijańskiej.

Potępiam również i odrzucam zdanie tych, którzy mówią, że wykształcony chrześcijanin występuje w podwójnej roli: jednej człowieka wierzącego, a drugiej historyka, jak gdyby wolno było historykowi trzymać się tego, co się sprzeciwia przekonaniom wierzącego, albo stawiać przesłanki, z których wynikałoby, że dogmaty są albo błędne, albo wątpliwe – byleby tylko wprost im się nie przeczyło.

Potępiam również ten sposób rozumienia i wykładu Pisma św., który pomijając Tradycję Kościoła, analogię wiary i normy podane przez Stolicę Apostolską, przyjmuje wymysły racjonalistów w sposób zarówno niedozwolony, jak i lekkomyślny, a krytykę tekstu uznaje za jedyną i najwyższą regułę.

Odrzucam również zdanie tych, którzy twierdzą, że ten, co wyklada historię teologii lub o tym przedmiocie pisze, powinien najpierw odłożyć na bok wszelkie uprzednie opinie, tak co do nadprzyrodzonego początku katolickiej Tradycji jak co do obiecaney przez Boga pomocy w dziele wiecznego przechowywania wszelkiej objawionej prawdy; nadto że pisma poszczególnych Ojców należy wykladać według samych tylko zasad naukowych z pominięciem wszelkiej powagi nadprzyrodzonej i z taką swobodą sądu, z jaką zwykło się badać jakiegokolwiek dokumenty świeckie.

W końcu wreszcie ogólnie oświadczam, że jestem najzupełniej przeciwny

Przysięga antymodernistyczna, która wstrząsnęła Kościołem:
zapomniana obietnica, która dziś znów nas wzywa | 8

błędowi modernistów twierdzących, że w świętej Tradycji nie ma nic Bożego, albo – co daleko gorsze – pojmujących pierwiastek Boży w znaczeniu panteistycznym, tak iż nic nie pozostaje z Tradycji katolickiej poza tym suchym i prostym faktem, podległym na równi z innymi dociekaniom historycznym, że byli ludzie, którzy szkołę założoną przez Chrystusa i Jego Apostołów rozwijali w następnych wiekach swą gorliwą działalnością, zręcznością i zdolnościami.

Przeto usilnie się trzymam i do ostatniego tchu trzymać się będę wiary Ojców w niezawodny charyzmat prawdy, który jest, był i zawsze pozostanie w „sukcesji biskupstwa od Apostołów” [Św. Ireneusz, Adv. haer. IV, 26 – PG 7, 1053 C]; a to nie w tym celu, by trzymać się tego, co może się wydawać lepsze i bardziej odpowiednie dla stopy kultury danego wieku, lecz aby nigdy inaczej nie rozumieć absolutnej i niezmiennej prawdy głoszonej od początku przez Apostołów.

Ślubuję, iż to wszystko wiernie, nieskażenie i szczerze zachowam i nienaruszenie tego przestrzegać będę i że nigdy od tego nie odstąpię, czy to w nauczaniu. czy w jakikolwiek inny sposób mową lub pismem. Tak ślubuję, tak przysięgam, tak niech mi dopomoże Bóg i ta święta Boża Ewangelia.